

Quadruple i Quintuple helix modeli i organizacije civilnog društva – zašto im se vraćamo?

Sanja Maleković,
Institut za razvoj i međunarodne odnose (IRMO)
5. lipanj, 2023.

SUDJELOVANJEM NA RADIONICI SUDIONICI RADIONICE PRISTAJU NA FOTOGRAFIRANJE I SNIMANJE U SVRHU PROVOĐENJA PROJEKTA

Izjava o zaštiti podataka

Sudionici su upoznati da se njihovi podaci koriste isključivo u svrhu tekućeg rada CENTRA ZA RURALNI RAZVOJ CERURA HR, a na temelju Uredbi 1303/2013, 1305/2013, 1306/2013, 808/2014, 809/2014, 907/2014 i 834/2014, u skladu s propisima koji uređuju zaštitu osobnih podataka, posebno Uredbom (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. Travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka).

Sadržaj

- Razvoj i konceptualni međuodnosi modela (znanja)
- Podsystemi modela
- *Quadruple i quintuple helix* modeli i uloga OCD
- Otvorena pitanja
- Kako do novih oblika vladavine/upravljanja koji će pospješiti primjenu modela te rješavanje izazova?
- Ograničenja za korištenje modela i jačanje komunikacijskih kanala DP na lokalnoj i regionalnoj razini
- Primjena quadruple helix modela
- Zaključno

Razvoj i konceptualni međuodnosi modela (znanja) (1)

TERMINI: helix/heliks; uzvojnica; elipsa spirala, krug; podsistem 😊 😊

Pozadina za razvoj modela - jačanje partnerstva među ključnim sudionicima/sektorima s ciljem **poticanja inovacija i razvoja društva i gospodarstva** (EKONOMIJA ZNANJA, DRUŠTVO ZNANJA)

- **TRIPLE HELIX** – Osnovu djelotvornog inoviranja čini suradnja
  - Sveučilišta/akademske zajednice
  - gospodarstva/industrije
  - vlade (sve razine), *Carayannis & Campbell, 2006.* (prva promišljanja 1995.)

- **QUADRUPLE HELIX** – dodana je četvrta uzvojnica (podsistem): **DRUŠTVO/ CIVILNO DRUŠTVO**, uključujući medije (kako bi se osigurala javna podrška novim strategijama/politikama) (*Carayannis & Campbell, 2012*)

Razvoj i konceptualni međuodnosi modela (znanja) (2)

QUINTUPLE HELIX – dodan je peti podsistem:

PRIRODNO OKRUŽENJE

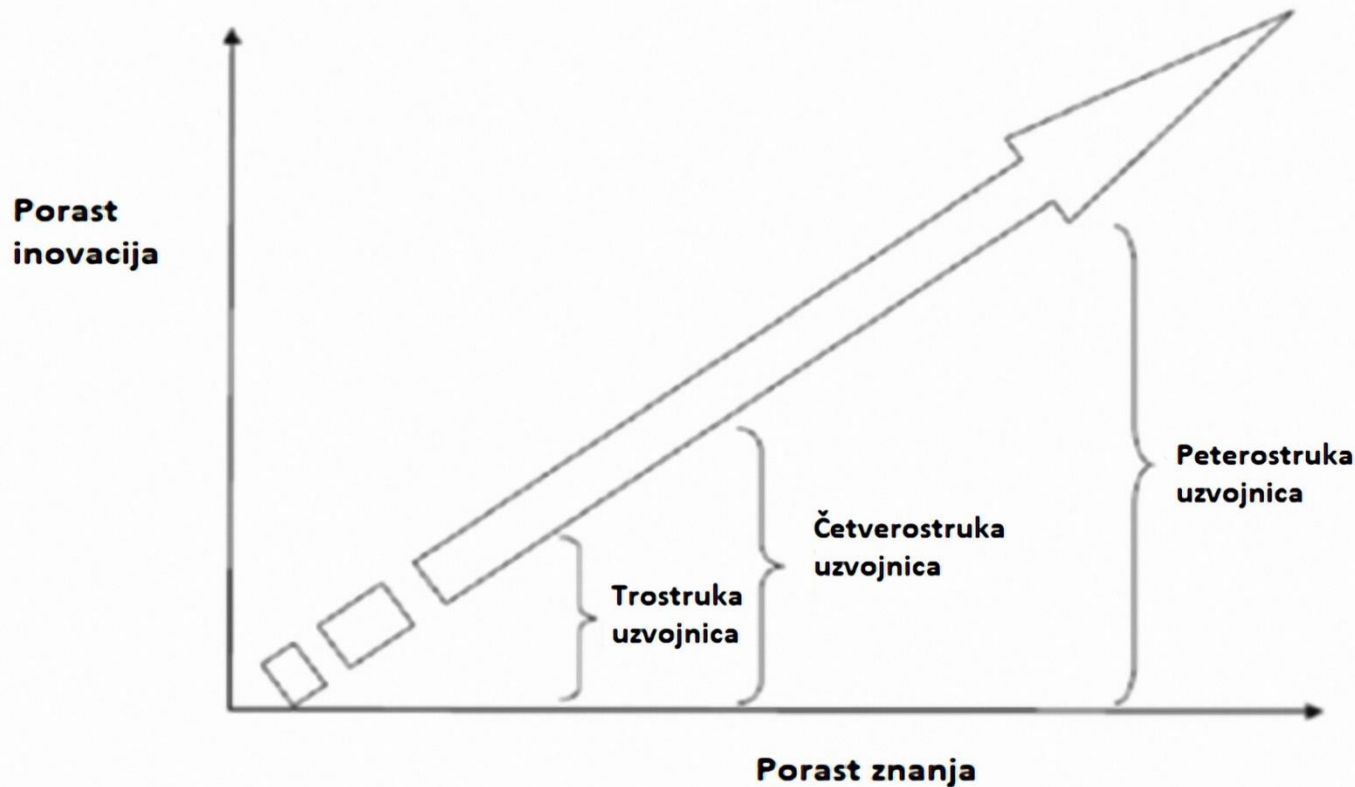

- Znanje se stvara, transformira i kruži u smislu inputa i outputa na način koji utječe na prirodno okruženje
- ključne su **društvene i ekološke interakcije** što podrazumijeva da se model može koristiti na interdisciplinarnan i transdisciplinarnan način kako bi se osigurao **ODRŽIVI RAZVOJ**
- Svaki helix ima na raspolaganju resurs društvenog i znanstvenog značaja, tj. slijedeće „kapitale“:
  - Socijalni, ljudski, ekonomski, prirodni,
  - informacijski, politički, zakonodavni
  - KAPITAL ODNOSA

Zajednički razvoj i ko-evolucija proizvodnje znanja i inovacijskih sustava – (od *triple* do *quintuple helixa*)

Zajednički razvoj i ko-evaluacija naprednih sustava znanja i inovacijskih sustava - napredovanje od trostruke prema peterostrukoj uzvojnici

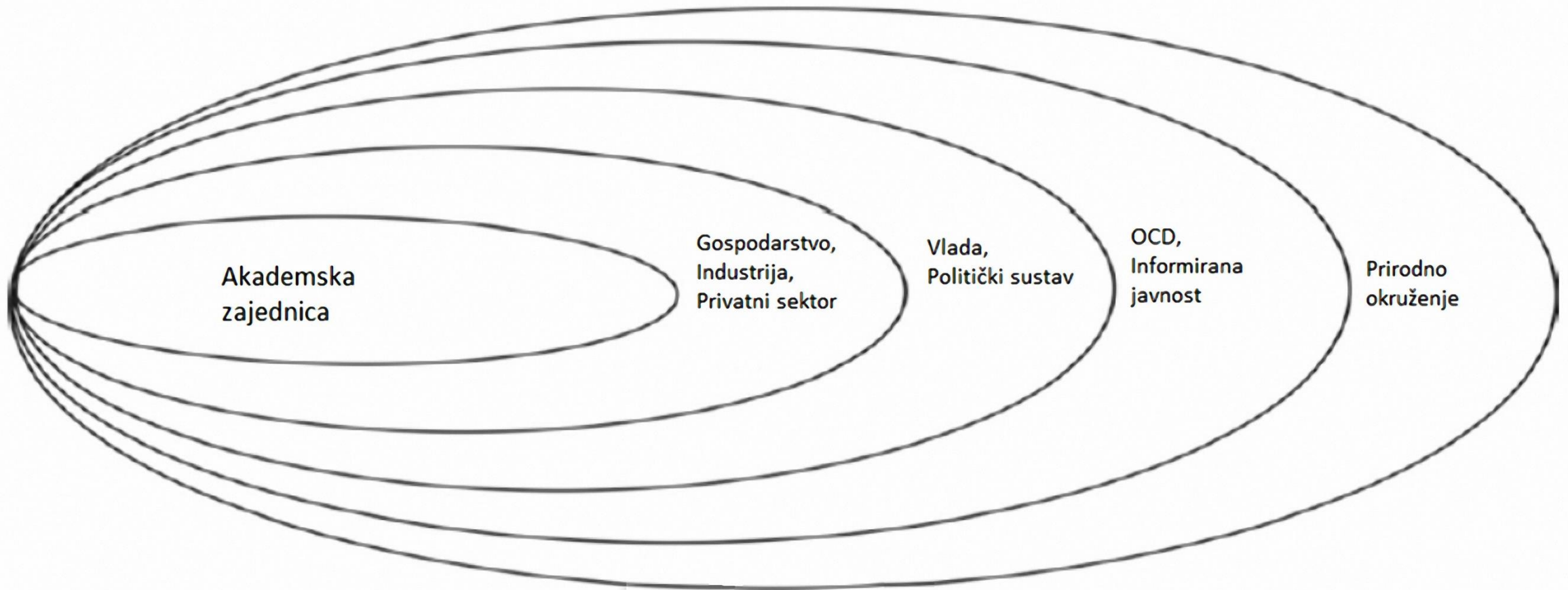

Triple helix : suradnja sveučilišta, gospodarstva i vlade

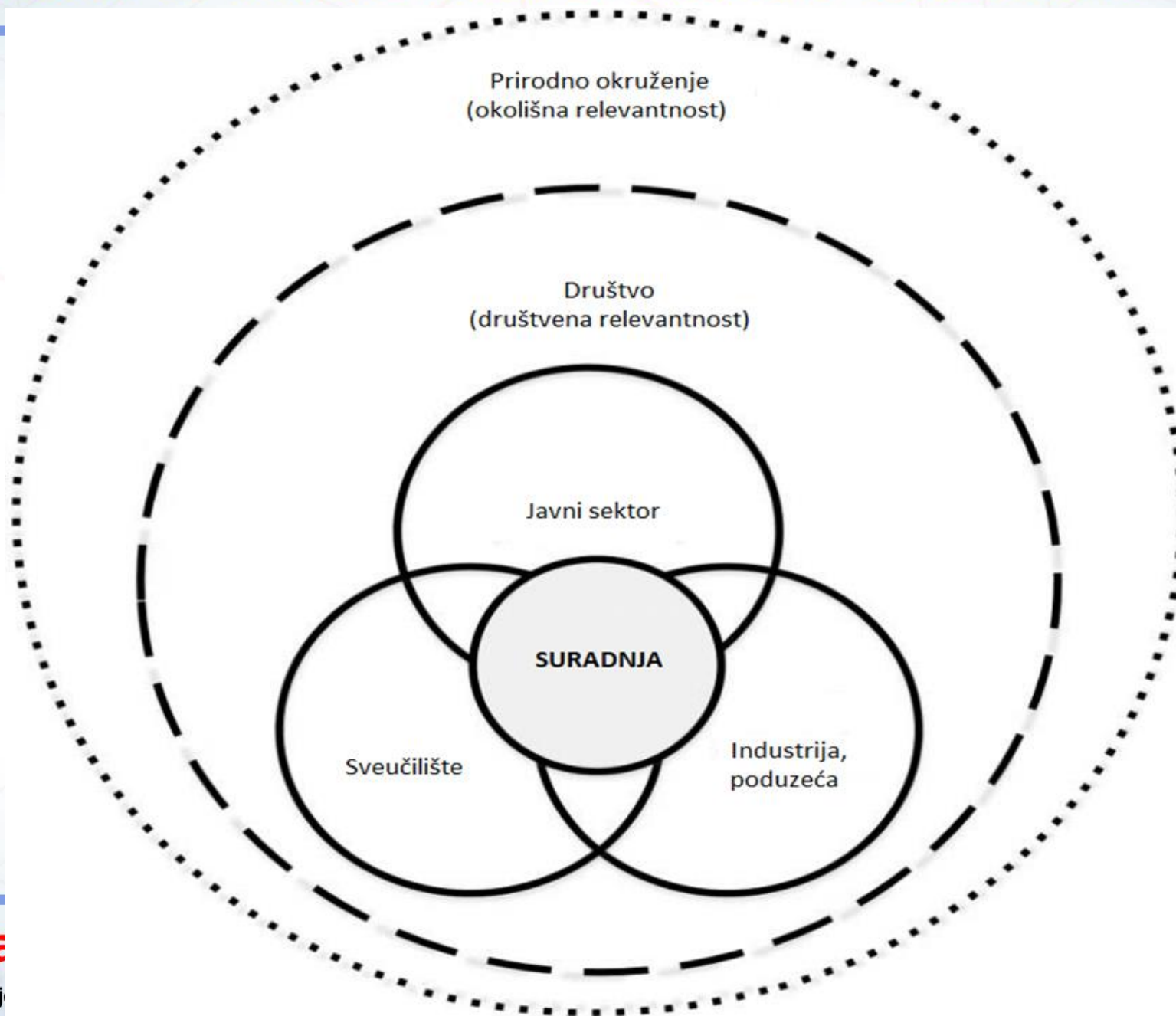
Quadruple helix: Obrazovana i informirana javnost i civilno društvo

Quintuple helix: Prirodno okruženje

Model peterostruke uzvojnice (*quintuple helix*) PODSISTEMI (1)

.....(2)

Quadruple i quintuple helix modeli i uloga OCD (1)

POVEZNICA OVIH MODELA I OCD

- nepovoljne okolnosti u društvu nisu umanjile očekivanja građana
- traže se nova rješenja/pristupi/ modeli održivog razvoja društva
- sve su veći pritisci za iznalaženjem najboljih rješenja koja podišu kvalitetu življenja u lokalnoj zajednici

uz sve goruće razvojne probleme koje javni sektor ne rješava – uloga OCD sve naglašenija – poglavito na **lokalnoj razini – NAJBOLJE POZNAVANJE POTREBA!**

...*Quadruple i quintuple helix* modeli i uloga OCD (2)

- **Ključna je upravo uloga OCD** - kao jednog od helixa, kao i komunikacijskih kanala DP i nositelja javnih politika (KK) koje možemo promatrati u smislu poveznica između helixa.
- Jer, uz ostalo, ključna uloga KK je **u sljedećem**:
  - poboljšanju kvalitete propisa i javnih usluga te pružanje novih usluga za korisnike
  - iznalaženju inovativnih rješenja sljedom njihove stručnosti, dugogodišnjeg iskustva te vještina
  - podjeli odgovornosti prilikom donošenja odluka
  - osiguravanju otvorenosti, transparentnosti i odgovornost nositelja javnih politika
  - izgradnji povjerenja u institucije vlasti
  - informiranju i osvještavanju javnosti o pojedinim razvojnim problemima
  - zagovaranju kod nadležnih nositelja javnih politika

Otvorena pitanja:

- KAKO uključiti OCD za **iskorištavanje postojećeg razvojnog potencijala?**
- **KAKO POSTIĆI** da **subjekti iz 4 uzvojnice djelotvornije i učinkovitije surađuju?** (bolju koordinaciju, s najmanjim utroškom resursa, optimalnim rezultatima za sve uključene?)
- KAKO uključiti uspješnije i intenzivnije akademsku zajednicu u podupiranje razvoja DP?
- KAKO uključiti OCD u **nove razvojne teme, relevantne za društvo?**
- KAKO osigurati maksimalno očuvanje prirodnog okruženja?
- KAKO replicirati uspješna iskustva iz EU ali i RH?
- KAKO iskoristiti **EU sredstva?** (ali, i izaći iz kruga ovisnosti o njima!)
- KAKO osigurati **održivost rezultata projekata?**

Kako do novih oblika vladavine/upravljanja koji će pospješiti primjenu modela te rješavanje izazova? (1)

- RJEŠAVANJE NAGLAŠENIH IZAZOVA I NAVEDENIH PITANJA – VEZANO JE ZA QUADRUPLE HELIX MODEL - naslanja se na nove pristupe upravljanju koji naglašavaju ulogu OCD, građana
- EU iskustva - značajno je bilo formiranje koordinacijskih tijela koja su, uz ključne javne aktere, uključivala i predstavnike zainteresiranih skupina, stručnjake, građane i dr.
- Značajna je izgradnja novog okvira socijalne vladavine ukorijenjene u zajednicama, a što će pomoći u proizvodnji socijalnog kapitala, nužnog za nastanak socijalnih inovacija i DP (G.Bežovan, 2021.)

Omogućavanje participativnog upravljanja, jer nova rješenja se kreiraju „sa“ građanima - važnost DRUŠTVENIH INOVACIJA - otvaraju prostor za civilno angažiranje, kreativnost i koheziju i **STVARANJE**

NOVOG ZNANJA

...Kako do novih oblika vladavine/upravljanja koji će pospješiti primjenu modela? (2)

- Uspješna primjena modela ovisna je o pristupu razvojnom upravljanju/vladavini i to na svim razinama
- rezultati djelovanja DP će ovisiti o djelotvornosti i učinkovitosti upravljanja koje su,
- među ostalim, rezultat uspješne **horizontalne i vertikalne koordinacije (ograničenje u RH!)** .

INTEGRIRANI, MULTISEKTORSKI PRISTUP prilikom sagledavanja mogućnosti za osnaživanje KK DP – on u RH nije vidljiv! (javni sektor – prvi helix!)

- **onemogućena je sinergija, te komplementarnost, tj. međusektorski osnažujući utjecaj prilikom provedbe mjera nadovezanih politika na DP** (regionalna, socijalna, poljoprivredna, gospodarska, demografska, okolišna, obrazovna, turizam, kultura, zdravstvo...)

...Kako do novih oblika vladavine/upravljanja koji će pospješiti primjenu modela? (3)

- primjena integriranog pristupa - neizvediva u odsutnosti učinkovite suradnje svih nadovezanih tijela i dionika

ZNAČAJ KOMUNIKACIJSKIH KANALA (KK)

- razvijeni komunikacijski kanali

- značajni za podupiranje modela (međuosnažujući učinak svakog helixa)
- te za rušenje „silosa“ među sektorima

- Spomenuto ujedno traži sagledavanje pristupa upravljanju ne samo sa centralne, već naglašeno i **sa regionalne i lokalne razine (CJELINA HELIXA JAVNE UPRAVE!)**

...Kako do novih oblika vladavine/upravljanja koji će pospješiti primjenu modela? ... (4)

Spomenuto (ujedno ..**pristup „razvoju odozdo“**) naglašava:

- drugačiju, **angažiraniju ulogu lokalne i regionalne razine kao i važnost lokalnih razvojnih resursa** – ljudskih, lokalnog znanja, lokalno iniciranih projekata, lokalne „uključenosti“ i lokalnog koordiniranja relevantnih projekata (helix javne uprave)

- **značaj LOKALNE ZAJEDNICE**, lokalnih razvojnih inicijativa, lokalnih aktera te njihove suradnje

➔ važnost NEMATERIJALNIH ČIMBENIKA razvoja:

- **umreženost** lokalnih dionika, aktera i poduzetnika.
- njihovo međusobno **povjerenje, otvorenost i spremnost na suradnju,**
- **njihov zajednički sustav vrijednosti i norme ponašanja, identitet, kulturno naslijeđe i drugi čimbenici povezani s pojmovima društvenog kapitala i kapitalom odnosa**

Ograničenja za korištenje modela i jačanje komunikacijskih kanala DP na lokalnoj i regionalnoj razini (1)

- **slaba suradnja sa akademskom zajednicom, gospodarstvom, ali i nacionalnom razinom** vezano za rješavanje razvojnih ograničenja - koči primjenu modela!
- **slabi institucionalni kapaciteti javne uprave** (nedovoljno poznavanje problema s kojima su suočeni DP te način njihova rješavanja)
- **inertnost dionika** vezano za organiziranje rasprava te promišljanje daljnjeg razvoja DP sa društvenim poduzetnicima, stručnjacima i drugim akterima
- **slaba koordinacija**, protok informacija, praćenje..

slaba suradnja OCD (ograničenje UNUTAR helixa), pogotovo s onima iz drugih Županija)

umrežavanje slabo razvijeno

...Ograničenja za korištenje modela i jačanje komunikacijskih kanala DP na lokalnoj i regionalnoj razini (2)

POSLJEDIČNO, SLABO JE PREPOZNAT POTENCIJAL DP ZA DRUŠTVENI I GOSPODARSKI RAZVOJ NA SVIM RAZINAMA

- Spomenuta ograničenja nameću potrebu iznalaženja rješenja vezano za primjenu modela kao i za osnaženje komunikacijskih kanala, jer:
  - Županije, kao i JLS, morale bi imati značajnu ulogu u podržavanju DP - potrebno ih je osnažiti u realizaciji vlastitih mjera kroz njihove potporne institucije (ključna uloga razvojnih agencija)
  - Značajne su u promoviranju koncepta CLLD (razvoj potaknut od strane lokalne zajednice) koji se izuzetno podupire kroz LEADER program

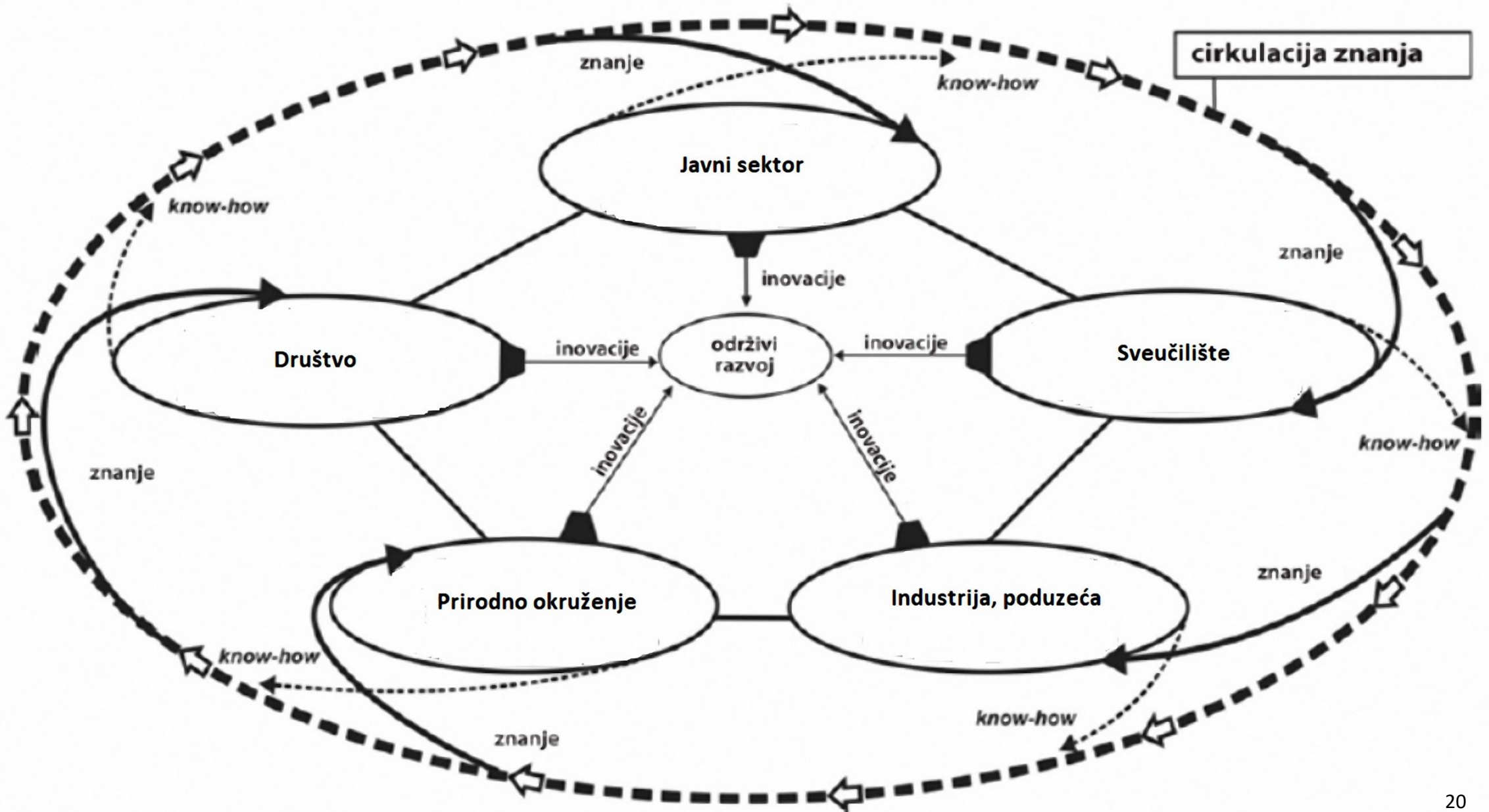
Primjena quadruple helix modela

TEŠKO JE POKRETATI PROMJENE U DRUŠTVU U ODSUSTVU PODRŠKE SA NIŽIH RAZINA TE BLISKE SURADNJE JAVNOG, PRIVATNOG I CIVILNOG SEKTORA, /KLJUČNO ZA KOMPLEKSNE PROJEKTE/

→ za daljnji razvoj DP te za **osnaživanje komunikacijskih kanala DP i nositelja javne politike u tom smislu može BITI značajna primjena *quadruple helix* modela.**

- Bitno ograničenje - suradnja svih sastavnica modela je izuzetno slabo razvijena u RH.
- **Bolja koordinacija, kontinuirana suradnja svih spomenutih na projektima i inicijativama relevantnim za društvo** bi u dugoročnijem razdoblju zasigurno rezultirala optimalnijim iskorištavanjem postojećeg potencijala te osnaživanjem razvoja DP
- Podsjetnik na „helixe“ i njihove međuodnose – **fokus na ZNANJU**

Zaključno

(1)

- drugačije sagledavanje **odnosa između svih aktera** uvođenje kreativnih i inovativnih rješenja **KAPITAL ODNOSA!**
- MODELI HELIXA – u slučaju OCD i DP u cjelini treba razmatrati u smislu poticanja sudjelovanja i suradnje svih ključnih subjekata kako bi se osiguralo:
  - **da utječu na lokalno donošenje odluka**
  - protok i transfer znanja i iskustva s ciljem pospješivanja društvenih inovacija kroz stalne rasprave i zajedničko preispitivanje, učenje temeljem iskustva drugih
  - **snažna interakcija svih dionika** usmjerena na **POTICANJE RAZVOJNIH PROMJENA**

.....Zaključno

(2)

- poticanje **lokalnog sustava upravljanja – supsidijarnost**, pristup razvoju „odozdo“
- lokalno sudjelovanje u svim projektima!
- **bitno snažnije jačanje kapaciteta i suradnje OCD** kao i suradnje sa stručnjacima, gospodarstvom i ključnim dionicima
- postizanje optimalne
  - **djelotvornosti i**
  - **učinkovitosti njihova rada**
- sustavno uvođenje **VREDNOVANJA UČINAKA**

Zaključno

(3)

- ostvarivanje **RELEVANTNIH REZULTATA ZA DRUŠTVO I GOSPODARSTVO**
- jačanje **vidljivosti**
- usmjerenost na nove teme

UZ MAKSIMALNO UVAŽAVANJE PRIRODNOG OKRUŽENJA (ODRŽIV RAZVOJ = POVEZNICA SVIH AKTIVNOSTI I INICIJATIVA)

SVAKI OD PRETHODNIH NAVODA IMA SVOJU POVEZNICU NA JEDNU OD UZVOJNICA/HELIXA! 😊

Kako do primjene modela?

Znanje, sadržajna suradnja i podrška, snažno vodstvo i partnerstvo kroz zajedničke projekte, aktivnosti i inicijative, odlučnost, opredijeljenost, zagovaranje, razvijeni komunikacijski kanali, informiranost, **nastaviti**

s onim s čime smo započeli... 😊

HVALA NA POZORNOSTI!